

המאסף

חדש כסליו תקמ"ט

שאלה

למען מזהו אך האמת לבדה / ואין כל שגיאה שוא ויודות
 אחת / לריבוי אנשי חכמות ודעת לדרוש ולחקור
 בעמל רב כל דבר הע"ב הע"ב : על כן יאמרו כל בני חסד גם
 בני איש יחד : אך המעט מבני אנוש המה ינשו ליה / והיתה
 האמת להם לנחלה / ואולם לרובם האמת נעדרת / ומבלי
 דעת יספטו כוז וישימו אור לחשך . ואם כן איפוא הדבר /
 אשר הרוב / האמת לא ידעו / בלתי המעט המה ינינו לה / הנה יכל
 מאתנו דבר עליו / ונמעבר עין כמעט נאמרו לא נוכל לה .

לא לבד בחורתינו הקדושה אשר קבלה משה מסיני נאמר
 אחרי רבים להטות / אף גם ביהדותי הארצות הנושנות
 פעמים רבים והמה חכמים מחוכמים / ינהנו בכל דבר משפט /
 ובכל ענין הוקנים איך ימשלו מאשלתם / כפי אשר ינזור הרוב /
 ודעת המעטים יסליכו מנגד / ואם האמת צדי המעטים וצדי
 הרבים השקר / כאשר ידענו וראינו זאת ברנע / אם כן כמעט
 בודון נוניא משפט מעוקל / ותחת אשר נשמע לקול המעטים
 יודעי האמת / איך לרבים נטה אוון / ופי דונדי שקרים כיוון
 לנגד עינינו . נפן תאמר : אלה הוקנים היושבים בסאות
 למשפט הם המה המעטים אשר קרנו בסוד האמת והחכמה
 היתה להם לעינים / חדל בני ! ואל תוסף תאמר כואת / כי
 אולת צדיק ותפי לך לשגגה . כמוך ידעתי גם אני כי אלה
 הוקנים חכמו גם השכילו מיתר ההמון ומדלת העם הנאשרים
 הדבה . על כן כאשר יענו כלם כה אחד / לקחת ענין נגד
 ומקביל ענין ההמון / אין זה כי אם חכמת המעטים מאלה
 האמת

האמת / וסכלת הרבים משעה באפלה והנה נפיה תמכה שקר
אכן כאשר גם עזת אלה המעשים חזן למחלקותם / ואין
משפט אחד ציונותם הלא אשר עירם לו יראה / כי גם מהם
מקצתם שנו / ושקר כי תתנכר פניה היתה לאמת בעיניהם •
ועתה אשובה אל דרכי אשר החילותי ללכת עליה לאמור / גם
בתוך הוקנים האלה אך המעט לבדו מצא האמת / והרוב שבה /
והיה כיום מחר ואנחנו יוספים עוד לשמוע בקול הרוב וחמאנו
לנפשותינו • ואם בכל אלה נטוע בלבבותינו להטות אחרי רבים •
כל שמוע לדברי המעטים כאמרנו יוס' יוס' : הרבים ישנו
והמעטים יחלו ? הנה זה ענין הפלא ופלא !
ועתה אתם אחי בני ישראל בחורי חמד ! שימו עזה
והתבוננו בינה • הנה למען החר אבודת החקירה
הלא / שובו אל הקות הכניון וראו את מהלך השכל / ואלו תמצאו
סגת המחלקות והשגיאות בדעות בני אדם ואלו תמצאו את אשר
תדרשו / האמת תמצאו • והאיש הזה אשר יניד לנו המענה
ביותר טובה / אותו נהלל בשערים וחכמתו תברכהו • אך אחת
אבקש מכם / והיו דגריכם גלויים ומבוארים / והשפה שפת
יהודית לא תערוכות בקרבה / וזלתי אם לא תמצא לכם יהודית
לכדה • גם העניינים סדרים יבואו בלשון למודים / קלים
לשמוע באזן כל מקשיב •

ר . . . פ . פ . מכ . . .

קורות העתים

דברי הימים למלכי אשור מדי
ובבל / מנמרוד עד ביאקסארים •
(עיין חזק אלול תקמ"ח)

בימים ההם נהיות מספר בני האדם מעט / והאדך
עודנה שמה ומלאה יערים וסכנים / גם רננות חיות
משכלות ועורפות טרף / ויבואו ממעונותיהם והרבו במחלפותם
בכחות אנולי עשנ וישתו את דמם / גם מניי האדם
אל

לא חשבו שינס כאשר רעב נפסס ויכניסו למות , ויהיו כל
 ימי האדם ימי עוני וזרה , ויגלה את חיו כל רנו ובדלגה ,
 ויזר לו מאד ויקון בחיו ספני הפחד והלצה . ויקס איש חיל
 ושמו נמרוד *) ויסחוק ויושיע את אחיו נכחו ובנברות ימיו ,
 וישימו אותו למלך עליהם . הארץ אשר מלך עליה נמרוד הימה
 ארץ טובה וכוהיה ושמה שנער , אחרי כן קראו לה ארץ
 הכשדים (קאלדעא) . ויהי כאשר החל האדם לרוב על פני
 האדמה , ולא הכילה אותם ארץ קטנה ויתרחקו תמיד איש מעם
 אחיו , ויחיעלו מה לעשות למען היות נביהם קשר אחין וחוק ,
 ולמען לא יתפרדו לביות תמיד למשען ולעזר איש לאחיו , ויבנו
 גזר וזה מגדל נבוא עד לשמים * *) (אין לייטטורק) , וכאשר
 אנו להודיע דבר לאחיהם עשו אש על המגדל , או הצמידו
 עליו גם ויהי לאות ולמופת לכל יושבי הכנר ויתקבצו ויבאו אל
 העיר ושמה התייעלו יחדיו , אכן כאשר לא היה חפץ אלהים
 אשר ישנו בני האדם במקום זר ובמדינה קטנה והיו לאברהם
 אחת , ורוב האדמה אנה נוסת , כי אם חפץ אשר יפוצו
 וישנו על פני כל האדמה , למשול על הארץ ולהתנוונ את כל
 מעשה ה' . כלל את לשונם ולא היו כנראשונה לב נפס אחד ,
 את אשר אלה ויען האחד לא אלה השני , ויהיו תמיד שונים
 בענה ונדעה ויתפרדו ויפוצו על פני כל האדמה ויהיו לגוים
 רבים . אכן נמרוד ואנשיו ישנו בעיר אשר בנו להם ויקראו
 שמה בבל , ועל כן נקראת כל ארץ הכשדים בבל * * *) (דאס
 בחבילאניטע רייך) . לנמרוד היה בן ושמו נינוס , וילך משנער
 לאשור (אסיריען) ויבנה את גנוה עיר גדולה ורחבה מאד
 למען

ה ב ז

(*) מפני העמים היונים קראו לו בעלום , גם נקרא כן נביהם כל
 בעל , אליל האשוריים , הוא נמרוד .

(*) ראשו בשמים לא נשמים חתם , כי זה דבר בלתי אפשרי . כי אם
 כנגדת בני האדם כאשר מאלו : ערים גדולות ובעורות בשמים .

(***) בבל יגאל במעוואטמין , בערבי (אראביען) , בלשון הים (א)
 הפרסי (דער פערזישע מעדיטנען) , גנהר הרקל (עיראק) ,
 וננהר פרס (דער אייפערלעכע) .

(א) עין ראשית למורים לרי ברוך ליגרא רף ק"י ע"ב .

תחבבה סק
 / ואין
 כי נסמיהם
 עשיתם
 אמור : גם
 הרוב שנה
 רוב ונעלמו
 אחרי רבים
 הרבים ישנו
 שמו ענה
 דרך החקירה
 ואין תמלול
 אלו את אשר
 לנו המענה
 . אך אחת
 והשמה שכת
 לכס יהדות
 קלס

סב . . .

הארץ
 ס רנאות
 במחלשות
 מני כולם
 כל

למען עשית לו סס בארץ • אורך העיר היה שש מאות ושלשים
רסבא ארבע וזמי ועינולא ארבע ועשרים • חומות העיר היו
חוקים ובנויהם ורחבים מאד עד כי יכלו לרכוב עליהם במרכבות
בס היו בעיר חמש עשרה מאות מגדלים • ויהי כלוחו לבנות
את העיר וילך אל באקטרא או באקטריאנא הנקראת עתה
בארמאז והיא חלק (פראווין) נמדינה סיטעו וילחם עם
יושביה וילכד • ויצור אחרי כן על באקטרא עיר הממלכה
ולכד את העיר במלחמה ובתחולות ועמיראמים • אשת אחד
מעבדיו • ויהיה כאשר היתה אשת חיל • וילכד אותה מאד
ויחכו לקחה לו לאשה • אכן כאשר היתה בעולה בעל ויועץ
להרוג את בעלה במרמה • והוא כאשר ידע מחשבת המלך
וישם יד בנפשו • והמלך לקח את אשתו וילד ממנה בן ויקרא
את שמו גניאס • ולפני מותו נתן את כסא המלוכה לאשתו •
ויהי כאשר מת גניאס ותחזק ועמיראמים ותגדיל את בנותיהם
את העיר • ותמסול בשלד ובנחמים על יושבי העיר • והיו
לם לשם ולחפזות • למען הרים קרן עמה • להגדיל אושרם
וליהות להם למחס • נסעה בכל ארצה ועיר לעיר • וקטיג
בס יושביה • בס בנתה הכלים ועירות למען יזכרו דור אחרון
את שמה ויקמו ויספרו מעשיה • על ידה נעשו גברים רבים
לקועלת המדינה • הנה עשתי ושרים ובעלות הרים (וויסטער)
(ויסטער) למען בשך אחס אל במקומות אשר חסר • ותכסה
את הדרכים ותסול אותם למען יעבור קוצר דרך בעט ושאנן •
ועמיראמים נלחמה מלחמות רבות • ובס היתה מלחמת ארץ
אנדירעו •*) מלחמה גדולה ועלומה • וכאשר היתה הגא
וולת

אנדירעו וקרא נב כן אינדראטאן בעל ארץ רחב למען (וויסטער) מדר
מבנה פרס • לכוה נהרמן • מדר וויסטער נבס • רב דטא רבא
רעו • וזי גרמט טקטוריים • למחר • נסעו בירט וינטוואלד
יבנו ברחוב אנדירעו • יבנו מדר • איסטו • ב • אינר • וזי מיעו
נישט מיעו • אקלס ארץ רחב מאד וזי יחל יעוה נש • ובהרבים
התקופה זר על ידי רעש ויפח מרס המלחמה ונקרא • (נקער) • זר העץ
(בוינאלוט) • הני והלוצים • הנולים הנקרא • קוויטספט • (ב) וזי עוט
מארץ • רחב הוא זר וכף • לזי קרוה ומרגיות • (באליה • רבי ארץ מקדס
ויקום ותקדש • פתורים • ומוות מלחמה • היא חומה • רבן יפס עץ אשר יעמו
לשמה וליה נב • וזי נשט ויחלף • כי המה המעט מחמשים
(ב) שין ראשית לכודים קפ פ"א א"א

(וְלֹא אֶלְשֶׁנֶדֶר) הַיְחִידָה אֲשֶׁר חֻקָּה אֶת לְבָה , וְלֹא יִרְאֶה
 מִלֵּאֲלֹהִים עַם אֲנָשִׁים נְבוֹרִים וּמְדֵי נֶפֶשׁ כִּי־שֶׁנִּי אֲיִנְדִּיעֵן , נִבְדֵּי
 כֶּה דְבַר מִלְחָמָה הַזֶּה . וְעִמְרָאִים לִמְעַן הַגְדִּיל אֶת
 מִלְחָמָה , וְלִמְעַן תֵּחַ עֹלָה עַל עַמִּים רַבִּים , הִלְכָה עַד
 סֶפֶת נֶהַר אֲבָרֹם , וְהִי כְבוֹדָה שָׁמָּה וַיִּשָּׁלַח אֱלֹהִים מֶלֶךְ הָאָרֶץ
 מִלֵּאֲנָשִׁים , וַיִּשָּׁל אֶתָּה עַל מֶה וְלֹמֶה נִפְלָה בְּאֶרְצוֹ , וְאִיךְ
 הִסְתָּה נִפְסָה לְלֹאִים עַם מֶלֶךְ תָּחַ וַיִּשָּׁר אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה לֶה רַעַה
 מִיָּסֶס שָׁכְתוּ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ ? וַיִּוֹסֶף עוֹד לְנוֹת אֱלֹהִים לְמַעַר
 וְלִשְׁכֹּחַ אֶל אֶרְצָהּ וְאֶל מוֹלְדָתָה ; וְאֵל לֹא , נָקִים יִקְוֶה בֶּה וַיִּשָּׁלֵם
 לֶה כְּנֻמֹּל יִדָּה . וְסָבִיב וְעִמְרָאִים אֶל הַמִּלְחָמָה וְסָאֲמַר לִבֵּם
 אֲמָרוּ לְאֶדְוֹנֵם לְבָל יִחַזֵּק בְּלִבָּם כִּי אֲשֶׁה כְּנָשִׁים אֲנוּכִי , אֲשֶׁר
 רָךְ דְּבַר סָפְסִים עַמְדִי וְלֵב אֵין , יַעֲרֹךְ אֶת מִלְחָמָתוֹ וְסָרָאֵם
 עֵינָיו . וְתַמְהַר אַחֲרָיו כֵּן וְתַזְכֵּה לַעֲבוֹר אֶת הַנֶּהַר , אֲכֹן
 אֲרִיבִים לֹא נִתְּנוּ לַעֲבוֹר וְהִי מִלְחָמָה עֲזוּמָה וְקָשָׁה וְתָךְ אֶת
 שׂוֹאֲרֵים מִכָּה רַבָּה וַיִּנְטֹו מִפְּנֵיהֶם , וְיוֹסֵר מַעֲשֵׂהָ רַבּוֹ אִישׁ
 הוֹלִיכָה בְּשֵׁנִי . אַחֲרָיו כֵּן חֻקָּה וְאִמָּה וְסָעֲבוֹר בְּאֶרֶץ הַלֹּךְ
 וְנִבְדֵּי , וּמֶלֶךְ אֲיִנְדִּיעֵן בֶּה מִפְּנֵיהֶם וְהִתָּה תַחְנוּלָה מַעֲמוֹ ,
 וְהִי כְבוֹדָה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חִסֵּן נֹו לָבוֹ , וַיִּכֵּן לֶה פִּנִּים וַיַּעֲרֹךְ
 אֶתָּה מִלְחָמָה וַיִּכֶּה , וַיִּסְבֹּל גִּישׁ אֶת וְעִמְרָאִים וְהָבִים מִכְּבוֹדוֹ
 וְהִלֵּךְ דֶּרֶךְ אַחֲרֵיהֶם , וְלִלְוֹל קְלוֹת סוֹסָה נִפְלָה בִּיד
 רוֹדְפֵיהֶם . אַחֲרָיו כֵּן הִמְרִיו הַבָּנוֹים , וְעִמְרָאִים עַם יֵתֵר אֲנָשִׁי
 מִלְחָמָה שָׁבָה לְבִיתָה . וְהִי בִשְׁכָּתָה בְּבִיתָה בְּשִׁלּוֹם וּבְשִׁלּוֹם
 וְסָאֲמַר אֶת בְּנֵה נִינְיָאֵם מִנְּקָשׁ אֶת נִפְסָה וְקוֹסֵר קָשֶׁר עַם כְּרִי
 הָאָרֶץ ; וְסָחַן אֶת כִּסֵּא הַמַּלְכוּת בְּרִנָּן וּבְנִפְסָה שְׁלִימָה לְבָנָה ,
 וְהִיא הַתְּחִנָּה וְלֹא נִדְּחָה עוֹד . אַחֲרָיו מוֹסָה מֶלֶךְ נִינְיָאֵם כֵּן
 גִּיטֹם וְהִלֵּךְ לֹא הֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲבִיו , וַיִּזְכֹּר אֶת הַעֲלֹלֹת , הַעֲזוֹנָה ,
 וְהַמַּחְמָה וְלֹא נִדְּעַ מִמֶּנּוּ דְבַר טוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה בְּאֶרֶץ ; וְכִמְּסֹו
 הִיו עוֹד שְׁלִשִׁים אֲשֶׁר מִלְכוֹ , וְשָׁמָּה בְּחוֹשֶׁךְ יוֹסֶה וְלֹא טִדְּעִי .
 בִּשְׁנֵים שְׁלֹשׁ אֶלֶף שְׁנֵי מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ לִיזְרֵה בֶה פוֹר (פּוֹרֵל)
 עַל יְרוּשָׁלַיִם , וַיִּתְּנוּ לוֹ אֶלֶף כֶּכֶר כֶּסֶף . אַחֲרָיו מֶלֶךְ
 זְאֵרְדָּאֵם אֲפָאֵרֹס , וְכִמְּסֹו לֹא הִיָּה מֶלֶךְ רַע וְשִׁנּוֹל בְּכָל אֶרֶץ
 אֲשֶׁר , הִיָּה מוֹסֵר בְּהִכְלָו תַּמִּיד וַיִּשֶׁן בְּחִזְרוֹת נָשִׁים וַיַּעֲשֶׂה אֶת
 מַעֲשִׂיָם , עוֹם וְאֶרֶץ כְּמוֹסָה וְהִי לֹאֶשָׁה . זְאֵרְדָּאֵם אֲפָאֵרֹס

חפץ לעשות לו שם בארץ בעשרו / במספר נשיו אשר אכלו /
 ובחובותו אחרות אשר עשה נפשו ובזהרה בם / אכן כאשר
 עשה / כן שלם לו אלהים / ופרי מעשיו אכל / כי ארבעה עשר
 שר מדי / ובעלעזים שר בבל קשרו ע"יו קשר / וכאשר שמע
 וארדאנאכאלום את אשר נעשה ויתחנא חדר בחדר / אך המה
 נמשו להלחם / ויבאו וירדפוהו עד ננוה / וילורו אחרי כן על
 העיר אשר היטה לו למנוח ולמחסה / ויהי העיר במצור ומים
 רבים והארים עליה לא יכלו ללכדה / כי העיר גדולה ובצורה
 עד מאד / אכן אחרי כן גדלו מי הטייער וישעבו חלק גדול
 מן העיר / גם בחומת העיר עשו פרצה / ויחדו וילכו את
 את העיר / ויהי כריזת וארדאנאכאלום כי אנד מנוס / ויעש
 אש גדולה וישרוף בה את עשרו והיו נשיו וגם את נפשו *
 אחרי מותו / בשנת שלוש אלף שני מאות חמשים ושבע הסולקס
 בארץ לששם חלקים • ארץ מדי (אעדינן) נתנה לארבעה עשר
 בבל עם כל הכנר לבבלעיים / ואשור אשר ננוה *
 עיר המלכה לנינוס הקטן (נינוס דער ייגרע) • בעלעזים
 יקרא גם כן נאבאנאצאר ובלאדון • וימלך על בבל שנים
 עשרה שנה • ויבא • אחרי מלך ננוו בלאדון
 אשר שלך מלכים לחוקיה / ואחריו מלכו עוד שלשה או ארבע
 מלכים אשר נשתכחו ונעלמו / ואחרי אלה בא הארץ תחת
 ממשלת מלך ננוה / ויבא תחתיו עד בוא נאבאנאצאר
 אשר לבד את בבל וימלך עליה עשרים ואחת

שנה • נינוס הקטן כאשר כבר אמרנו מלך בננוה והוא הנקרא
 בל"ק הגרל פלאחר / ואת מעשיו אשר עשה הלא המה
 כחובים במלכים • וימת נינוס וימלך תחתיו שלמנאצר
 (ואלואמנאמר) בשנת שלוש אלף שני מאות שבעים ושש /
 ותקמו ובגורתו הלא גם המה כחובים בשפר מלכים • וימת
 שלמנאצר בשנת שלוש אלף שני מאות שמונים ושבע / וימלך
 סנחריב תחתיו ויבאס מחזקיהו ליתן לו חם מדי שנה בשנה /
 וכאשר לא אבה עליה על ארץ יהודה למלחמה / ויתן לו חזקיהו
 וזה ובסוף דני / ויבא על דבריו ועל הסבוע אשר נשבע לטוב
 את הארץ / אכן בסתיו בנה ולא מנע מללקוץ ולשלק חיל
 נגדו על ירושלים / אכל כאשר שמע כי בוא יבוא הרהקה

עבאראקא

עבאראקא

אחרי

עיר

ידו

בחרה

וחיה

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

אשר

וְהָאֲרָאָה מֶלֶךְ נֹשׂ (עֲשֵׂה־חֲסִיעַן*) לְסוֹשִׁיעַ וְלִהְיִיל אֶחָ
 אֶחָ הָעִיר / וְיִלֵּךְ לְקִרְאָתוֹ כָּל חֵילוֹ וְיִכְהוּ וְיִרְדּוּ
 אֹתוֹ עַד מִזְרֵי (עֲגִיטָעֵן) וְאַחֲרֵי כֵן שֶׁ לִירוּשָׁלַם וְיִרֶר עַל
 הָעִיר • וְיִירֶר לֵה מֵאֲדָכִי תְּסוּעָה וּמִנּוֹס אֵין ; וְיִרְאֶהוּ אֶחָ
 יְדוֹ הַחֻקָּה וְיִהְיוּ בְלִילָה כָל מַחֲנֵה אֲשׁוּר / וְסִנְחַרְבַּן שֶׁ לְנִיחוֹ
 בַּחֲרָפָה וּבְכִלְיָמָה • וְיִהִי כִשְׁבָתוֹ בְּעִיר מַמְלַכְתּוֹ בְּנִינוֹ וְיִמְלֹא אֶף
 וְחִימָה עַל הָרַעַה אֲשֶׁר בָּתָּה עֲלִיו / וְיִהְיוּ רַבִּים מִצְנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר הִנֵּלָה הָיָה וְתִנְלָת פִּלְאֲשֶׁר • אַחֲרֵי כֵן בָּאוּ שְׁנֵי בְנֵי הַגְּדוֹלִים
 אֲשֶׁר קָלוּ בַּמַּעֲשִׂי הָרַעִים וְלֹא יָכֻלוּ עוֹד לִשְׁבֹּל אֶת הַבְּחוּרִיּוֹת
 אֲשֶׁר נִעְקָתָה עַד שְׁמֵי מָרוֹם בָּאָה / וְיִמְתּוּהוּ בַּהַחֲפִלָּה בְּנִים
 בְּסֻדּוֹךְ אֱלֹהֵיוּ וְהָמָּה בָּרוּךְ / וְאַחֲרֵיהֶם הָקָטָן אֲזַרְאֲרָאָן מֶלֶךְ עַל
 הָאָרֶץ וְיִמְלֹךְ עַל נֹוֹה וְעַל כָּל / וְיִלְכּוּד נֹס אֶת
 אֶרֶם (יִירֵיעַן*) וְאֶת יְהוּדָה וְגַל אֶת יִתָּר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר נִשְׁאָרוּ
 בָּאָרֶץ / וְיִשְׁבֶּה אֶת מִנְשֵׁה וְיִשְׁאָרְהוּ וְיִוֹשִׁיבֻהוּ כָּלכָל עַד אֲשֶׁר
 הָעִיר אֶת מַעֲשִׂיו • וְיִמְלֹךְ אֲזַרְאֲרָאָן שְׁלוֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה וְיִמָּת
 וְיִמְלֹךְ תַּחְתּוֹ זַאֲסָדוּכִין / בְּשָׁנָה שְׁלוֹשׁ אֶלֶף שְׁלוֹשׁ
 מֵאוֹת שְׁלוֹשִׁים / וְחִמֶּשׁ / וְהָיָה נְבוּכַדְנֶאצַּר הַנִּמְלֵא
 בְּכִתּוּב • וְיַעֲרֹךְ מִלְחָמָה עִם מֶלֶךְ מִדִּי וְיִכְהוּ / וְיִלְכּוּד אֶת
 הָעִיר עֲקִבְאִשְׁטָא*** וְיִשֶׁב אֶל נֹוֹה • אַחֲרֵי כֵן שָׁלַח אֶת
 הַבְּלִאֲפֶרְנֵעַס

עֲשֵׂה־חֲסִיעַן (מִהֲרַמְלֵמִי) בְּאֶפְרַיִם מִחֻלָּקָה לְבְנֵי מַלְכִּים / עֲשֵׂה־
 יִאֲפִיעַן רֶתֶחֲחֹן וְעֲשֵׂה־יִאֲפִיעַן הָעַל יוֹן / הַקִּרְאָה
 מִאֲנִימֵאֲמֵאָה וְאִבִּיסִינִיעַן • הָאָרֶץ הָאֵלֶּה מִכְּבִיל לִשְׁכּוֹן
 בְּחִירִים / לְחֻמְרֵי נִים הַאֲטֵלֵאנִים / וְלְחֻמְרֵי נִים הַאֲיִנְדִּי
 וְלִירוֹם נִים הַכּוֹשִׁי (דָּמַם עֲשֵׂה־חֲסִיעַן מִעֵר) •

אֶרֶץ גְּדוֹלָה בְּאִשְׁתֵּי אֲשֶׁר נִכּוֹלָה לְחֻמְרֵי וְלִירוֹם בָּאָרֶץ עֲרָבִי (מִרְחִיבִין)
 לִשְׁכּוֹן נִאֲטֵלֵאנִים / וְלְחֻמְרֵי נִים הַקִּרְאָה (דָּמַם מִיִּסְטֵלֵאנִים)
 מִעֵר • הַכּוֹשִׁק (וְהַמִּסְקוֹס) הָיָה עֵיר הַמְּחַלְכָּה / וְהָאָרֶץ אֶרֶץ שְׁמִינָה
 וְיִתְּרִי • אֶכֶן מִנְשֵׁה עֲשֵׂה עוֹלָם וְשִׁנִּי עֲשֵׂה •

הָיָה בְּיִרְדָּה נִמְדִי •

האלאפערעס סר נאוו לנור על בעטיליא * וללכנה
 ונעם הויה היתה מעשה יהודים לדעת קלם הנזכרים וימות
 נבוכדנאצר וימלך חתניו ואראקום הנקרא גם כן כינצלדאנוס
 והוא היה מלך על כל רע ויקשור עליו נאפאפאלאסאר
 וילכוד את נבל וכל הנכר ו ולמען הכין את נאפא ולפעדו
 עשה ברים עם סיאקסארים מלך מדי וילורו על ננו וימיתו
 את ואראקום והעיר לכדו ויחרבוה וישרפו אותה וישימוה
 תל עולם וועת הוזה היתה נבל עיר הממלכה נאשור וימלך
 נאנאפאלאסאר על הפרץ עשרים ושנים שנה וימת וימלך
 חתניו נבוכדנאצר בנו בשנת שלוש אלף וארבע מאות / הוא
 נבוכדנאצר אשר הכה את פרעה ננה (ננאף) וילכוד את
 ברכאיש וירש את ארם (יירינן) / ואת ארץ יהודה / ויך
 על ירושלים וילכוד אותה / ויביא את יהויקים המלך אשר מרד
 צו ננאשקים תל נבל / ויגל אנשים רבים מיושבי הפרץ / אחרי
 כן מלך יהויכין בפרץ / ויהי למס למלך נבל / ו אכן באשר מרד
 צו הלך נבוכדנאצר לירושלים וישבה את יהויכין עם אשתו ונניו
 וישים את נאנאפאלאסאר למלך על הפרץ ויקרא את שמו צדקיהו
 גם הוא מרד צו ויעשה ברים עם פרעה הפרע מלך
 מצרים וילך נבוכדנאצר לקראת פרעה ויכדו / וירושלים לכד
 בחוקה / וימית אנשים רבים וילקיהו עוור וימליכוה בגולה /
 אחרי כן הלך נבוכדנאצר לארם ויגר על צור (טירוס) שלוש
 עשרה שנה וילכדה ויושבי העיר עם חילם והונס ברחו / ויהי
 השלל והבזיה אשר בנוו אך מעט / אחרי כן ישב במנחה ובשילה
 בביתו / וייפה את העיר / ויבנה בנינים גדולים / ויעשה
 בריכות וסעולות למקוות מים / ויתר דברי נבוכדנאצר וחלומותיו
 הלא המה כתובים בדניאל / וימת וימלך אויל מרודך בנו
 חתניו בשנת שלוש אלף ארבע מאות ארבעים ושנים לניירה
 ויגל את יהויכין מן הכלא ויעש עמו טובות / אך אויל מרודך
 היה שנוא ומתועב לכל עמו ויקשור עליו נערגילאסאר קשר
 ומחיתוהו וימלך חתניו / ויהי בהיותו על כסא מלכותו / ארבע
 שנים וילחש עם סיאקסארים מלך מדי ויפול במלחמה וימות
 וימלך

וימלך תחתיו לצבא וצבא רבצד בנו / וימלך חשע חדשים
 ויקשרו עליו קשר וימיתו / וימסחו את לאביעם (הנקרא)
 צלח ק ברשעו למלך עליהם . בלשאר בזה היה בן נישאקרים
 ובשם הראשונה למלכותו החל בורש (סירוס) לזר על כל
 וילכו את העיר / ובלשאר מה בשנת שלוש חלף חרבע מאות
 וחמישים . משפר השנים מן בעלעום עד בורש שני מאות
 ועשר . ארנאשעס , כאשר כבר אמרנו , היה אחד מן
 הקשרים אשר קשרו על וארנאשאלעס ולו נחנה ארץ מדי
 (אנדינן) בשנת שלוש חלף שני מאות חמישים ושבע וימלך
 על הארץ ; ואת עול מלכי חסור פדקו מעל נווארס ויהיו
 בראשונה בבורס ואנשי חיל במלחמה , אכן סרו מהר מן הדרך
 הטוב ; כי בבורס הימים לא נקשו עוד במלך ושר ויקולו
 במלך / ויאהבו להיות חפשי ולנהק את מוסרות המלוכה /
 ויהיו כפראים בודדים ויגדלו וירצחו ויעשו כל הרע . וייר
 לקם מאד , כי אין משפט ולדקה בארץ , וכל איש הישר בעיניו
 עשה , ובבורס חיל אין לעמוד בפרץ . ויהי בבורס הרע והסול
 יום יום / ויקלו גדולי וברי הארץ ויעלו יחדיו מה לעשות
 ומהי הענה היעולה למסוח עליהם איש חס ונקי למלך אשר
 יסבט את משפטם , וישבר מתלעום עול ורשע , ויסכן לדקה
 ונחמה במגוריהם . וידרשו ויחקרו כלם למצוא איש אשר
 קאום לו המלוכה , ויהיו כלם פה אחד למסוח עליהם את
 דעאשעס למלך . וימאן דעאשעס בחסילה ולא חפץ בבור
 המלכות ; כי ידע מאד את המאס והסול אשר יבניד עליו
 וכי יקשה לו לרעות את עמו ברוע עדרו , ולנחורס בחוס
 לבב

(א) אתי לאביעם היה אויל מרודך וסא אמו נישאקרים / והוא היה
 אשת חיל ונחמה מאד . על ידה נקמו בגלל בורים רבים לחובלת וישימ
 ויוציא החדינה . ובאשר חמה נקמה בורה לקטר אותה ולהביא חלפת אכן
 יקר על קברה ולחקוק עליו : מה עמונים וקטורים עמונים רבים / והמלך
 אשר ימרו להם בעת עמי וורה יפתח את הקבר ויקחם . ויהי הקבר כנור
 ולא פתח איש אותו עד גוף היום (אנדינן) וכו' פתח את הקבר , אכן אי
 השחום / חת עושד וזה מלא כחוס : חיל לך מלא בכפך וסוקק לזה
 ללא היים איש כלי לא משפט בקברי החמים / ולא נזלת מהם את מנוחם .

לבד ונתנונו כפים : ולא אבה לקחת את כתר המלוכה עד
 אשר בקשו אחיו ומיודעיו ממנו יום יום ולא יספו / ויהי
 עליהם לחוש בשנת שלוש אלף שני מאות חששים ושש / ויהי
 בשנתו על כסא המלוכה ויתחזק ויתאמץ ללמוד לעמו חקים
 ומשפטים טובים ונכוחים / ולא נח ולא שקט עד כי הדריכם
 בדרך ישרה וסלולה / ויכן להם עיר כי בראשונה ישבו בארבעים
 ויהיו נודדים ולא ידעו מקום מנוחה / גם עשה דעיאשעם חק
 אשר לא ידבר כל איש עמו בפה כדבר איש אל אחיו / כי אם
 יתחב באיגרת את שאלתו ובקשתו / דעיאשעם החכים מאד
 לעשות החק הזה למען חת יראת המלך על כל איש ואיש /
 ומלך חמשים ושלושה שנים וימת / וימלוך פהרארטעם
 קהמו בשנת שלוש אלף שלוש מאות ארבעים ושבע / ויהי
 פהרארטעם גבור ואיש מלחמה / וארץ מדי קטנה בעיניו /
 ויתחזק להגדיל את שטח מלכותו ולעשות לו שם בנבחרים / וילך
 לפרס (פערסיען) וילכוד אותה ויאבה להלחם גם באשור / אכן
 גבוכדנאצר הראשון הכהו מכה רבה וילך למדי ויירש את עקבאלטאנע
 ויתן אותה לאנשי מלחמתו לבז ולשלל / ואת פהרארטעם שנה
 אחרי כן חיומיתו / וימת אחרי אשר מלך עשרים ושנים שנה /
 וימלוך תחתיו סיאקסארים הראשון והוא היה בן חיל ונעל בפש
 וילך וילכוד חלק גדול מאסיה וילחם גם באשור ויגור על נגוה /
 כי שקקה נפשו לנקום נקמות בעיר בואח / תחת אשר המיתו
 את מלכם את אביו : ויגר עליה והנה מלאך בא ויאמר כי נפל
 חיל גדול מן הסיטען בארצו / ויפחד ויטב הניחה וילחם גם
 עשרים ושמונה שנים עד כי הורישם ואחרי כן עשה ברית אחוה
 עם באבאלטאסאר מלך בבל ויגר על נגוה / ויחריש את
 העיר וישימה אל עולם / וימלוך סיאקסארעם ארבעים שנה
 וימת וימלוך תחתיו אסטיאגעס בשנת שלוש אלף ארבע מאות
 ותשס : וימלוך שלושים וחמש שנה ויוליד שני בנים את מאנאדאנע
 מאשתו הראשונה אשר לקח אותה קאמניעם מלך פרס לאשה
 והיא אם בורס (סירוס) / ואת סיאקסארים מאשתו השנייה /
 והוא מלך אחרי נפדו / סיאקסארים השני הוא הנקרא בלה"ק
 דרוש הס"י / ויתר דגרי סיאקסארים ואת אשר עשה נספר

בנתינת אל בורס :
 וימת אסטיאגעס בשנת שלוש אלף ארבע מאות ותשס

שרם נהיל לכפר את מעשה כורש ותקפו ונזירותו /
 נגיד את המלך אשר ידוע לנו כהלודים (דניא ירמיה) /
 כי דבריהם נקשרים ואחווים בדברי פרס / ויהי נסכרנו את
 מלחמות כורש עמם ידע הקורא מי כזה • הרודים הזה
 יוצא חלני רידום בן אשים • המדינה הנקראת ליריען *)
 ביתה חמש מאות וחמשים שנה חמת ממלכת ההעראקלידען
 בני הערקורעס / והאחרון מן ההעראקלידען היה קאנדוליעס
 אשר מלך על הארץ בשנת שלוש אלף שני מאות שמונים ושש /
 ולו ביתה אשה יפת קולר ויפת מראה ולא היה כמוה בארץ •
 ויקרא לגינעס אחד ממשרתיו ויראה אותה לו / ויהי ערומה •
 ויחר אפה מאד על הדבר הזה / ועל הבזיון אשר נעשה לה /
 ויבא לקרוא את גינעס והאמר אליו : כי גדלה החרפה אשר
 עשה לה אישה מנשוא / וספוטנה הולת עד למרוס חלוקה /
 גם היא נשבעה ליקח את נקמתה מאישה • ותוסף ותאמר
 לגינעס כי קראה לו למען היות תומך לה ולנקום את נקמתה /
 ואם לא יאבה תהרוג אותו בלי חמלה • ויחרד גינעס מאוד
 וידבר על לבו / אכן היא לא שמעה לדבריו והאשים אותו
 משמוע לו ותמאן הנחם ותאמר / כי כאשר אמרה בן הוא ולא
 יכול דבר מדבריה ארצה / כי אם הנקמה נערה בלבה ותלפת
 את כל נפשה ומה יועילו דברי חכמה ותבונה • לאיש נחש
 מחשקותו ואסור צויו תחיתו • יבואו שבעה משיבי טעם ויטיבו
 מלים ויוציאו את כל רוחם / הן יבואו ויכלחחם כי לא
 לאוון שומעת כי אם לאבן דומם דברי פיהם • ואחור יסונו
 ויודו כי לשוא כל תחזולות לבם והטובותיהם נשארו מעל •
 תחייג על כבוד השוקת חילי • משרשת ופודחת ולהדריכו בדרך
 סלולה / אם אהבה אם שנאה / אם רוגו אם נקמה / אך שוא
 חזק כי המה כלם בוערים כאש נרצת • ויהי בראות גינעס כי
 לא האמינה לדבריו / ויהרוג את קאנדוליעס ויקח את אשתו
 וימלוך על הארץ • גם היו אנשים רבים אשר לא סרו אל
 משמעתו ולא אנו לשמוע אל דבריו / עד אשר שאל ישאלו
 נדעלפה

קשר

(*) שלש המקומות האלה נבאטאליען • וזמירנא היא ירויז על דבר המצא
הנחול (דער האפֿטן) אשר לה ועל גודל המסחור אשר בה •

(*) אֶרֶאקֶעל לִפְנֵי בֵּן הַקֹּדֶשׁ לְחַל חֲסִידוֹ מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מְבַרֵּךְ
מִלִּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְהוּא עַל הַתּוֹרָה

והיה

אג ורקנה

אברהם בן יצחק

וּמִן הַיָּם יִרְדּוּ

אשר יגדלו ימינו וזה דב הסדר אורו • כלל זה הים
 קרעוים אים מ'חמה ונבזר חיל וילמד את באמפחיליען
 (פ'ה'קיען ומיניען *) ומדינות אחרות • נס אהב חכמה ומדע,
 אכסים נכונים ומחקרים הו סמיד נביתו ואוכלי אחרו • ויסי
 הים ויכין זאליו אחר משבעה חמ' סכל *) אל וארעם
 אחרי חתו • חקיס ומסכרים באמפחיליען • ויקבל אורו
 קרעוים נכדור גדול כאשר יחוס לים • אשר שמען סולך נכל
 ארץ • וילך לקרחתו עם כל שריו ויועליו והמה כלם מלונשים
 וזב ורקס / ויקו קרעוים כי יסחוסם זאלן על עשרו ונצק
 נבדיו • אכן זאלן לא נבדו דבר ויסחוק • וילו קרעוים אחר
 בן להלכות לו את אורחיה ומטמיו וכל יקרו • ויסי אחרי
 אשר ראם זאלן את כל אלה / ויסלכו קרעוים להבדו לו / מי
 האים אשר נבדו ה' ויסדרו • ויסידרו זאלן להמור • יס אים
 " באשקטו וסמו טע' לים אים אשר נקן לו סכל די מחסורו כל
 " ימי חיו / והוא ראם בני שלישים ויסי כי וקן וילחם עוד את
 " מלחמות ארץ מולדתו וימס במלחמה נחים ישר הדקה ולא
 " ירא מכני חמס המוס " ויסבכו קרעוים לאויל וכתי
 " ויסיף שאל לו • מי הוא המוסר אחרי טעללס • ויען זאלן
 " קרעאבים וביטאן מארגאס / כי המס היו בני אחים אשר
 " אחוסם ואהבם היו לאוס ולסלא נארץ • ויסי הים והלכס
 " אמוסם ללך א-היכל יונא / ויסי כאשר לא נבדו עוד בנשים
 " אשר ירכיבו שמה ויחסרו שני נשים לכני הענלה
 וירכיבו

(*) כלם חדינות הקטנות הלה נאטליען ולסון הים האונוי (יגס
 ויסטמאופריטס אטסר) אדרינול רפאמפחיליען יקרא יס רפאמו
 פחילי (דס פמאס-היטס אטסר) •

(**) סעו החכמים הלה היו למוסס ונארץ מולדס • נהא-הלס
 מיילעס / פיטטאקוס מימיטלעהנעס / ביאס מפריענ
 נעס / זאלן מאטחען / קלעאמילע מולדע / כיוזאן
 כוכענעס וכולאן אשר היו בשפארטא • כל המקומות האף
 נארץ יון • והלשים הלה כאשר השידו כל סופרי העיתים היו חכמים
 גדולים • אכן כל סכריהם אשר כתבו נאסדו ולא נשאר ולא נודע מהס
 ומדיניהם אף חטט מעיר / ואם חמטע אשר ה' אנוי מהס נגיד ונספר
 נמוניו לנרדי הימים לארץ יון •

מ וירבינוהו שם וכל הנשים כראותם את זה צרכו את האשה
 זו ויודוה על בניה . והננים כאשר באו אל הסיכל נכלו ארצה
 מ ישיש וישיש . ויעשו הארביאצר לורות אמן כדמותם ויעמידו
 מ אותם הוך הסיכל לזכרון עולם . ויהר אף קרעוים מאד על
 זאלאן כי דמה נכפשו אשר יאמר / כי אין חיש מאישר בארץ
 נמוהו על עשרו והונו . וזאלאן כאשר ראה כי קצף עליו הרסית
 ממנו וילך לביתו ולארו . קרעוים בוליד שני בנים האחד
 אלס והשני נשם אשים היה יורש נסאו / ויהי הים וילך אשים
 כפסם נפסם על הסדה לצוד ליד עם אדרשטעם ובנה נר
 לקראתם / וימשיך אדרשטעם את קשתי לירות אותם ויורה
 את הקץ בשגבה בלב אשים ויכול ארצה ויורש . ואדרשטעם
 הגם היקה שגבה ממנו / הסאבל מאד / וישפיד דמעוים לאין
 משפד / וימאן להסנחם ויקץ נחיו וידקור את החרב בנענו .
 וקקעוים אביו הסאבל על בנו שני שנים וכל ימיו חלפו ועברו
 ביוון ואנחה ולא דאב עוד לביתו ולמדינתו / עד בא כורש
 (סירוס) וילחם עמו וסחי רוסו . ואת אשר עשה בלא המה
 בדברי הימים למלך כורש .

השאר ברפים הבאים

משלי מוסר

הגזולן והנער

בער קטן ורך זשנים ילא לפנות ערב לשוח כסדה . וישא
 את עיניו וראה והנה גולן לקראתו / וילך לו מאור .
 כי אמר בלבו אין זה כי אט לקחת נפשי בא הכה . וישא על
 כנאר

בבאר וישא את קולו ויבך • ויקרנ אליו בגולן ובאמר מה לך
בני ! כי ככה חנכה ? האם גנבים באו לך שורדי לילה ? ויבן
הנער במרמה ויאמר : לא בן אדוני ! כנה אנכי ינאסי וכד
וזכר על שכי לשאוב מים מהבאר הזה / ובהעלות אותו מלא
מים כפל מידי אל מזלגת הבאר / כי כנר עלי המשא ולא
יכולתי נשוא / זעקה אהה ! איך אעלה אל ביתי והכר איננו
אחי ? אינכה אוכל ראות הרעה אשר ימלא אותי ? כשמוע
הגולן את דברי הנער / ויחזק נקרבנו לאמור : האם האם ! להים
אנה מעמון לידי בחור הצור / אקומה ואקחנו משם ! ויפשו
הגולן את נגדיו וירד שמה ועזב לב אל החתים הצור / ויחפש
שמה הנה והנה ולא מצא כי אם נבלי חרס מחרסי אדמה •
אז עלה עשן באפו ויבין כי שקר דבר הנער / ויקום ויעל מן
הבאר לקחת נקמתו ממנו • אך בעלותו — הנער איננו כי
נרס אל מקומו וגם הנולן לקח עמו •

נבהל להון איש רע עין

ולא ידע כי חסד יבואנו •

איצק דעטפאלד •

ח ד ה

שלשה אחים יחריו התחברו • ששה בתים בנו שם יגורו :
ושמרה עשר בנים הולידו • הם רע או טוב לגו יגורו :
פעם לפני מלכים יעמורו • ופעם כעבדים בהם יעבדו :
פעם כל דבר סתם-גולה בהם • ופעם בהמה המה להם :
פעם כסף וזהב ערי לבושים • ופעם ערום ויחף מחלכיהם :
פעם יאהבו דק בנעוריהם • ופעם יהללו רק בוקניהם :
פעם

פעם במחילות מושבותם • ופעם על גל צבוע מכונתם •

כל בתים וחומות בונים • וכל הרבת בתים מכנים •

כל הילולים פתחם יבואו • וכלם דרך שערם יצאו •

גוי וממלכה הם הולידו • אף כמוהם יהיו כי נשמרו •

אך כי יהפך בתיהם • אז פרי בטן נמנע מהם •

הן אהבה והמדה שפתם • וחמס וכלי חמס מוכרתם •

בין ננועי מוס יעמורו • ואף לרפא ננעים יעבורו •

דגן ובר ימורו במדתם • דגים וחיות יצורו במצותתם •

הליפין ותמורות גם רם יסחרו • ועת העתיד הנה יבשרו •

וכי תתקור לדעת אודותם • כי אחד מבני נח מהותם •

ומטה משפחתם לבית אבותם • בני עבר הם נהלתם •

הן איש משטף הצילו בביתם • הוא ראשון לבנות בית אב בינותם •

והשיג קלון בחברתם • ולמשפחות שני אחיהם קללה מצאתם •

שני משפחות לעולם הביאו • ולחם יאמרו עדתם כורו צאו •

ועל אהבת בן אשר הולידו • הרגום שני אנשים ועירם השמידו •

הנה מושיע הראשון הצילו • ומושיע האחרון הם יובילו •

נקמת ה' נוקם בהמה • וברית נצח על ירם הושמה •

בין כל מוסר המצא מחננת • ואיה רפאושא מלך יהודה אורות •

אח אחר אותו כותבי ברית יכירו • ואח השני עמו בני בינה ירברו •

חוסף אח השלישי עליהם • או יצוקי אדם במלואותיהם •

אחר בין שרי אחים לו ספורות

והשני חציו בין שרי העשרות

והשלישי חציו השני בין שרי המאות •

אחר בנה בעתי שתי קירות

ואחר בנה ביתו שלש גדרות

והשלישי סגר ביתו מארבע פאות •

מכתבים שונים

אגרת א

מז • • • אפרו סג פסוקות תקמ"א

לאהובי ידידי האברך המופלא השנון מו' אליעזר שי :

אין הפנאי מסכים עמדי לעת עתה כי אם להשיג על
 אגרתך בלבד , לא להפיק מנוקשך זה • לפי שהדברים
 ריכים ביאור רחב ודעת שוקעת , מה שאין בזמן בורס אולי
 עכשיו : ואכן זאת תדע לך שאיך ראשון לשאל ממני זאת ,
 אלא שכבר קדמוך רבים ושלמים המשתוקקים לדעת דברי
 חפץ ; וגם אנכי נעשרתי להם למלא משאלותם , והנה
 מריצים אלי אגרותיהם ונוגשים אלים בי יום יום , ונחשיבתי
 להם תשובה : ולכשאשיב להם , ואמלא סופר יודע מה שמקרין
 אותם לכותבו כראוי , אוי אשליח לך העסקה :

ומה שנתאוו לדעת , מה היא חכמת הנהגת המדינה
 בדרך כלל ? הנה לריך שמדע מקודם מה היא חכמת
 הנהגת האדם את עצמו , שהיא קודמת לה בעצם : לפי
 שאינו דומה במלקט פניני מוסרים מכוונים , לאורך שעה לאורך
 מקום , לסידורן בספרי החכמות : שדרך להניח יסודות
 כמה הקדמות שכל אדם מודה בהן בהשקפה ראשונה , או
 שנתבררו יבראיות ברורות בחכמות אחרות • ולעומתן זו בוא
 בסברא : ולארוג מהן בדרך השתלשלות מכלל לפרט , מהקל
 או החמור ומכשוע למורכב , עד שימשיכו מהן כללים רבים
 ודינים מינים ממינים שונים : ואחרי כך ישובו להורות גם
 את הדרך איך יומרו על ידיהן כל השאלות והאפציות שבעולם
 שאיפשר להן להימלא בענין ההוא : ואמאול לך משל צידון דין :

הקדמה : א §

לאו דלא תגוול , הוא מכלל המשפטים שדעתו של אדם
 מנרעתו במושכל ראשון :

ו א 6 ומאן

(פב)

§ ובכאן / ב

שחייב האדם לשלם הלוואותיו :

§ ג

ולפי ריבוי דמי המלוה / כך מתוסף החוב :

§ והוא הדין / ד

לכל הנאה שהענינו וולתו / שצריך לבמלו כיוצא בה :

§ ה

(א) ולפי שכל מטיב בטובה / הוא מטיב מאהבה • שמעית
מינה שהאזהרה לבדה יותר קטנה וקודמת לכל הטבה בטובה •
(ב) וכל שכן בהעבדות יקרות שחייבו וכבודו תלויין לו בהן •
(ג) והני מילי / בשרהש שוין • דאל"ה אין כל הון ביתו של
דיוט שקולה כנגד אהבתו של חשוב •

§ ובכאן ואילך / ו

שאם עשה עמו חסד של אמת / כגון שאין הנומל עשוי לקבל
פרס או שאין יד הנהנה משבת / וקל וחומר בשניהם כאחת •
(וביותר בשעת הנאתו / בשעה שהוא אוכל את לחמו או מחכסו
בשלמתו) • שחייב להחזיק לו טובה על כל פנים • ולהודיק
להיות מכיר בטובה :

§ ז

ולפי רוב הטובה שיכיר (עיון סי' ג §) • כך יגדיר בלבו
אהבתו וחשקו לעשות לו קורות רוח קטנים כפי כמו •

כיצד / ח

(א) צריך לאהבו : (ב) להכיר / ולספר בשבתו : (ג) להרבות
לו

לו אהבים • ונפרע מאהביו וכני גילו :

§ ט

להיות כרוך אחריו חמיד ולדקק בעסקיו / בכדי שיוכל להכיר
מחשבתו ודעתו מתוך מעשיו •

ועי"ב • § י

ידע איך לעשות רצונו כרצונו :

§ יא

(א) לאהוב את אהוביו / ולרחם את מרוחמיו • (ב) ולדבק
במידותיו :

עאכ"ו • § יב

לבעל רצון עצמו מפני רצונו :

ומבאן ולהלן • § יג

שצריך להיות מושל ברוחו • וכו' וכו' :

הקדמה : § יד

צתבאר בחכמת האלהות • (א) שהשם ית' לבדו רם ונשא על
כל הברואים ; (ב) נעלה ונשגב על כל חסרון והיעדרות :

הקדמה : § טו

וכן מובאר בחכמת הטבע שהטבע השם יתעלה בנחות כל מעשה
בראשית • (א) שהיא כאיספקלריא מאירה להראות שלימותו :
שם אחת מואר גדולתו במקום ענוותנותו / שם חכמתו ושם
שולטנותו / שם חמלתו וחנינותו לברואיו • וכו' וכו' אין קץ :
(ב) ומכאן אמרו / שהכלית כוונת הבריאה שני דברים •
לגלות שלימותו ; ולהטיב לברואים ;

הקדמה : טז §

(א) שהפליא ביצירת מיני האילנות והצמחים על סדר ויחוס
 נחמד / כעין אומות ושבעים משפחות ובתי אבות ומינים /
 לכולם שרשים קלחים גדים עלים נלנים ופרחים / ואין בין הכל
 חפץ / כחוט השערה לנעלה : וזרע שלהם לעולם מולידים מין
 אחר מינו / ופחעוררים זה כנגד זה / ומתייחדים בזיווג זכר
 להוליד בדומה להן / וכו' וכו' : הכל על פי המלאכות נראות
 וחורפות עונות : (ב) וביותר ביצירת בעלי החיים חבולות
 נמרצות ועזוזות / לנורות וכלים חלולים דקים מן הדקים /
 כולן פליאות נשגבות רבות לאין מספר ולתננות אין חקר :
 קצתם ערך / בכדי לקיים את חייהן / ולהיות נראותם בפרנסתם
 ומחסורם בלבד : וקצתם החקין / להגן עליהם מפני המעיקים
 להם וההרפתקאות המהרגשות לבוא עליהן : (ג) ובקצתם
 נחמון / להמליץ להם מיני שטופים ומזהלות / בכדי לבדח
 את דעתם עליהם ולהכיב מרידות חיהם וטורחם כל ימי
 היותם : (ד) להודיע / כמה חביב ידיו לכבו ב"ה :

הקדמה : יז §

(א) חיבה יחירה נודעת לו לאדם / שגמר בו יוצרו על אחת
 משלושים אלף זמני בעלי החיים : השליטו בכל / ונהגו הכל
 לבניו ליקח מהן לתועלתו / לשמשו להנחותו ולשמחו / להפרינס
 להחלשם להחקשט לדור ולהתרחקות וליוון בהן את העין :
 ולעזן את נפשו הסוררת ברגון ובחירה מוחלטת על התאוות
 ועל המדות ושנאתו לה להשתמש בהן ולאות עליהן כחפזה :
 (ב) וחנן אותה דעה והשכל להנחין במעט שלו / להשתכל
 בזה אשר הלביש נור ליצורים / ולהתעלם בצנחנות ההשגות
 פאטורות : (עין ס' ט"ו §)

דון מינה / יח §

שהכליון על עליונים יח"ש (עיי' ס' י"ד § אות (א))
 כוח הנזול חסדים של אמת שם (ג') / המעיב מאהבה (ס')

(ב ה)

ה' § אות (א) / לשפלים סס / (נ) / טובות יקרות רבות לאין
קץ / מתמידות ושופעות על בראיו בכל עת ובכל רגע /
כמעין המתגבר כחל שופק וכנהר שאינו פוסק לעולם : (סי'
ט"ו § י"ו §) : ולכשידוק תבחין מליצת הכחוב * כי גבר
עלינו חסדו ואמת ה' לעולם בו / תהלים קי"ז ב' *

§ ומינה / יט

שאנו חייבים לאהבנו / אהבה יתירה * אהבת לב ואהבת גפס :
(סי' ה' § ו' § ח' §) *

§ כ

להיות אוהב את הבריות / שמח בטוב להם ומיטער למורענותם
(י"א § ט"ו § אות (ד) *)

§ כא

וביותר לאהוב את האדם שנברא בצלם / לחננו בלבו וכנפשו :
(י"ו §)

§ כב

ליחד כל מגמותיו לאהבת הבורא ויראתו / (פי' יראה האהבה *
בגון מי שמתיירא לעשות דבר מה / שמא אין דעת אהבו
נוחה שימנו וחרד מעבור על רצונו) : ולעורר את כוסף נפשו
ונענועים תמיד על ידי שרי ידידות ומירות וקושנחות (ז' §) :

§ כג

חייב להבחין בברואים (ט"ו § אות (ב) / ולהיות זוכה במעשה
בראשית כפי כחו (י"ו § אות (ג) / ח' § אות (ג) * ט"ז §) /
ולתשכל בחוקמו של יוצר הכל ב"ה שבו מנויירים רוממותו
ושלימותו (ט"ו § (א) :

§ כד

לדבק במידותיו / (י"א § אות (ב) / עניו / רחום / וחנון /
טוב

(פו)

עוד ומטיב לרעים ולטובים / אך אפי' מעביר על מדותיו /
וסובל וסוחק וכו' וכו' :

§ כה

לחיות רודף לעשות קורת רוח לבדיות / ולסייע לבריאות
בוסס / (ט"ו § י' §) קל והומד שלא לעמוד על דמם :
וכ"ש האדם / שאפי' המלצר את עצמו בקרא חושא : כ"ש שלא
לקלקל שום דבר מתכונתו כמחשק בעלמא / ושלא לאורך
שבון זו הראון העליון . ואפי' על הממחיס עובר משום כל
חשית (ט"ו § אות א') : ואיסור כלאים וכו' (שם שם) :

§ כו

לומר מן הגאון הכעס / הקנאה / השנאה / נעירה / נקימה /
ואכזריות / וכו' / (י"ב § י"א § ב') :

§ כז

לחיות מושל ברוחו / וכו' וכו' וכו' .

והנה הרחבתי את המשל ונתרחקנו הרבה מכוונת המאמר /
ונחזור לענין : חכמת המוסר בחלקת לג' חלקים : (א)
דברים שנינו לבין עצמו : (ב) שנין אדם לחבירו : (ג) ושנין
אדם למקום .

בחלק הראשון נתבאר / כיצד להסתנה בכל כוח מכוונת
הנוף וכיצד ישתמש בכל איבר מאיבריו .
להחליטם ולאמנם בעורם ממוצע / דהיינו שלא ינקו בעבודות
סדך / ושלא יקפאו ויפסדו על ידי הצטלה : אך יערוך
ביניהם כלל תיקון הנוף ובריאותו . ואך גאותין בטוילים
פינוקים ומיני שעשועים המותרים לפי כוונת הבריאה / (ובלשונו)
שנתגל' סי' י"ו §) :

כיצד יתנהג עם כל כח מכוונת הנפש תאוותיה ומדותיה /
לחדדו למנונו לזכנו ולאמנו בתכלית שלימותו הפרטית . ולפי
מה שרמו לו הכורא בתחילת יצירתו / כשתחש לו כח שלימות
כל אחד ואחד מהם בשיעור ובמשקל שגורה חכמתו ורצונו ית' :
וכיצד לחלק עסקים נגת חוקו לכל אחד / באופן שיא מצביהם

תיקון

תיקון הנפש בכללה כל כמה שאפשר • וזה נקרא בפי החכמים
תכנית בריאות הופש : הנהגת רפואת הנוף ורפואת הנפש
בכדי לגדור בפני כל מיני נזק וחסלה , ונפרט לשמור מפני
חולאים המאליים ומתדבקם , חוליי הנוף וחוליי הנפש :

חלק הב' , רובו כלול באהבה רעהו כנפש , ולהטיב לו במאי
דהניא ליה לנפשי • דהיינו , כמה שנתבאר בחלק הראשון :
גם חלק הב' כולו כלול בחלקים הקודמים , כי אהב את המקום
אהב את הבריות , אהב את הבריות אהב את המקום , משמע
את המקום משמע את הבריות ומקרבין לעבודתו , וכו' שנת"ל •

וכן גם בחכמת הנהגת המדינה , רואין כל בני הממוה הוא
כולם כאיש אחד : וכל אחד ואחד מבני הממורה , כאילו הוא
איבר מיוחד מאיברי הנוף הכולל הוא : לפיכך צריך להקטין
פעולתם בפרטות • בכדי להבריאם ולהחכים , להפרותם
ולהמציא להם מחסורם , למנוע מן השינוש והנשלה , ולבארם
מזר ואויב וכו' • דהיינו להצדיקם ולהציליהם , כל אחד
ואחד לפי כמו : ולחלק גם עסקם ע"פ הערכה מחוכמת
באופן שיא מביניהם תיקון הכלל כולו : הכל כמו שנת"ל :

ואולם גם בחכמת המוסר גם בחכמת הנהגת הנית ובאדינה ,
בכולם יש מדרגות מדרגות וז למעלה מו וז מעולה מו :
ד"מ • איסור גניבה מבוש ; גניבה ע"מ למיט ; וגונב
את שלו מן הגנב : לא תשקרו ; מיחוי בשקרא ; ודובר
אמת בלבבו : לא את ידי שמים מחשש מבוש של איסור ;
לא את ידי הבריות מחששו ; ואפי' מיחוי ברעבתנותא לא ,
שלא יתגבה על הבריות : זהרבה מאוד כיוצא בזה : ונפקא
מיניה לענין שיש בו תרתי דסתרי , ידחה הקל הקל חסלה :
מועט יקלקל שעה אחת , ולא יקלקל כל ימיו : ידחה העטל
בפני העיקר , עראי מפני הקבוע , מיעוט בפני הרוב ויחיד
מפני לגור וכו' •

והנה הארבעת איברת זו יותר מדאי בתחלתה על כן הוכרחתי
לקצרה באופה , אבל ארחיב לך עוד במקום אחד בעזרת
הסס , ושלוש •

בנפש אוחבק מעגדל מוסטנאב •

הגיעתני אינרדך (מסוף ענת) זה כמה שבועות, ואהם
מבקש ממני לכתוב לך, נחממת הטבע שהטבע
הש"י וכו' : מדעת קונן יש בך, שאהם מתאם לדברים גדולים :
היא דרך יקרה לשרירים אשר ה' קורא, ונה דרך אברהם
אבינו ע"ה להכיר את בוראו, ה' קן את מעשיו ויכך את מדותיו
וקידש השבתיו, עד שנסתייע לחכמת הנשמות והרוחניים
והאלהיות ; אפה ברוח הקודש, ונה לגילוי שכונה, לנבואה
מפורשת, לקריאה בשם, וירושת עולם לזרעו וכו' וכו' :

והוי יודע שחכמת סיפור הטבע בכלל, הול לקוט מוחלט
מכל הברואים הן ועשעיון ונחותיהן סגולותיהן
הידקדוקיהן ; והאיד למאמה בהן החכמה העליונה ית', הכל
לפי חילופי הזמנים ורוחות העולם והמדינות ההרים והגיאיות
השליטים והחולות ומוצי קור וחוס ליחות זיוגש וכו' ; כיצד
לקיים על ידיהן ישבו של עולם כלול, בחדרו ולזינו כימי
השמים על הארץ :

זוהי מלאכה ארוכה, לא יספיקו עליה כמה וכמה ספרים
להכיל כל מה שמלאו החכמים העמלים בשקידה והשגחה
יתירה ונסיונות רבות, בהתמדה ראויה דור אחר דור כמה
אלפים שנים כמה אלפים גולגולות, ושניצצו בה אורות
מלכים וקיסרים אלפים רבבות ; ושהכל לא תחסרו מן הכוונה
האלהית ית', אפילו כוננ מולאק בים הגדול :

ואפי' חכמת הטבע בפרט, שהיא רשימה מחוקות הברואים
בנופין הדוממין כמה שהם ובדרך הראותן לחושי בני
האדם, צריכה לכמה וכמה הקדמות והלעות עיוניות, שאני
נודר לבארם לך אחת לאחת בעידון גלותא בס"ד : ותא ואחוי
לך סגנון מהלך חכמת סיפור הטבע בעולם השפל הנקרא
חולדות הארץ, בהעברה בעלמא ובקילור מוסלב, אפס
קאכו תראה וממנו תלמוד על הכלל כולו :

כל הנדואים שגרא הקב"ה בשעת ימי בראשית נחלקים
לארבעה מינים / ואלו הן • דומם / צומח / חי /
משכיל ; וכולן זה כנגד זה כחומר שניד יוצר לעשות מהן
כלים :

המים העפר הנתר והגפרית וכו' אין בהם חילוק איברים /
אין עליהן תורת בריה / הן גופות הדוממין שאין
ביניהן לא שלימות ולא אחרות וכוונה ניכרת כל כך / ולפיכך
קול שירה שהן מעלין ליוצר הכל ב"ה חשאי ונמוך הרבה מכל
זולתן : והרי הן כחומר לגבי הצומח :

הצומח צרייתו מן הדומם : מחומר נכמה לפי פרקים
וחוליות שהכל מכוונים בתרומות נפלאה לתכלית
שלימות אחת / שאם ינעל אחד מהן יסאר חסרון ניכר :
וזוהי בריה מיוחדת מקלסת גדולת החכמה העליונה ית' בשפה
ברורה : והיא כחומר של יוצר בראשית לגב החי ; החי למשכיל ;
וכמשכיל זוכה להיות מרכבה עליונה וכו' :

הדומם נחלק לגופין מפוררין ומחוברים : האבק והחול
וכיוצא בהם / הן גופות מפוררין : והמחברים
גם הן חלקים זה מזה בחיבורן / יש מהן קשים ויש רפים :
גופין קשים הן אילו שכח הדיוק שלהן חזק וזריק כח גדול
להפרידם / כגון הנדול הספיר וכיוצא בזה : הרפויים נחלקים
לקפוצים וללחים : הקפוצים אין ביניהם כח הדיוק בדרך
כללות / אלא חלק זה מדונק לחלק הסמוך לו ; ולא עוד אלא
שכשנתפרד ממנו אינו חוזר ודנק אילו : הלחים כל טיפה
וטיפה חושקת לידבוק עם כל אחת מחברותיה / ואם נתפרקת
סימניה חוזרת ודביקה עמה כשהיתה : כל הקפוצים תחלתן
מן הלח ; וכל הלחים עשויין להקפות על ידי הלינה : ואפילו
הכסף חי יכולין לעשות ממנו כלים ומקישין עליו בקורנם /
בתוקף הקור במדינות הלמוניות ביוצר / וכו' וכו' :

ויש בכלן חלקים רבים / כמו הכבדת סיפור המחצבים
ומיני האדמות והאבנים המלחים והזפתים והמתכות
המימות האוירים וכו' ; ותשמישי כל אחד ואחד מהם / צעיר
במנוחתו ומהלכו מקומו וזמנו וכו' :

והא לך דוגמא א §

במימי אוקיאנוס אין להם מהלך שוטף כנחרות ונחלים
 ואפי' כל הרוחות שבעולם אינן מוזין אלא המים
 העליונים שבהן / ולא עוד אלא שהן מוגלין כנגד אור השמש
 וחומה סמיד / וסרו הן עלולים להעלות ריקבון ולהבאש :
 והירח נא עליהן / והם נעדרים כמו נד גדול להקביל פני
 הלבנה מלמעלה / והאור ניגר ונופל כנגדו מתחת לארץ
 מלמעלה / וכך שני הדרכים גדולים שלמים אלו / מלין והולכין
 אחר הלבנה ממזרח למערב לעולם / וממזרחין במים עד הסהם :
 ועדיין תנועה זו קלה בערך כל אלוהות תהומות הללו / והם
 עתידים להסתחם ולירקב / עמד הקב"ה ומלחן וכו' : *

ב §

כל בלי עולם שותין מן האויר : שאפי' לתוכן אויר העוור
 על ידי הנשימה / מדיחין בו פנימית הריאה ופולטין
 אותו כשהוא מעוכר / חוררין ונולעין את הללו ומקיאין אותו
 מוגול וכו' : וכל הנבילות והנבלים והאבנים מעלים סרחון
 מתמיד באויר : וכך כל האויר נבללו סולך ומזדחש לעולם /
 וסופו לריקבון ולהבאש : אימנן לו הקב"ה את הרוחות שמשיעין
 את הויעהו ההכל העולה על ידי חוש השמש מן הים כנוכר
 לעיל / ומביאין אותו לישוב : מענין אותו ועושין מהן עננים /
 סוחטין

* הנחה - מכאן תבין למה חי הים מלוחים חריפות הדלומות יותר מלכותיות ?
 ואמנם אפי' שהים עומן מימיו מלוחים / אין היצב היומם מהן מלוחה -
 והי ידוע אלא נחותי ימא / שסבלו להם המים פורטין ויולמות וספונים על
 זמר על המס / וסוחטין מהם מים חזקים : וגם זו תפליאות הבריאה -
 שזלזלה כן / היו הנבלות והנחרות שהן מולדותיהן מלוחים כיוצא בהן /
 והיינו מים בלואין : ולא זו בלבד אלא שם היו מי הגשמים מלוחים : היו
 סוחטין את האדמה : כי כשם שהקבוצות של גשמים ואדמה העולם מהן הם
 חומר מעולה לאדמה : כגלי כהמות מהטמין האדמות הכחשות / ואפי' זרעוני
 האדמה עומן מעששין וירקטין קודם לקליטתן : כך הגדר ידוע ב"כ להיפך /
 שמי החלל והאיר יעמדין בפני הקיקטון / וארץ ליה גליה מבילת בירוח
 בקקתא ארך מליה על שם כך :

(צב)

מוֹלָקִים עוֹמְדִים לַעֲד לַעֲוֹלָם / וְכִינֹד הַכֹּל רַעוּעַ וְרוֹפֵק בְּכַד
שֶׁל מַלְאָכִים שֶׁמֶשֶׁהוּ אֶחָד מִכְרִיעוֹ לִכְאֹן אוֹ לִכְאֹן : כִּינֹד ב"ה
מִשְׁמַשֶּׁת בְּשִׁלְחוֹתָיו שֶׁל מֶקוֹם ב"ה / בְּאֵלֶּף דְּרָכִים בְּאַחַת לַעֲוֹנָה
וְח"ו כ"כ לְהִיכָר :

אֲבָל לֹא אֵיכֹנֶם עִמָּךְ עֵתָה בְּגִדּוּלָתָהּ וְלֹא אֶפְלִיג בַּעֲמוּקוֹתָ
אֲלֵא אֶקְבֵּץ לָךְ עֲבָשֵׁי קִלְתִּי אֲבֻדּוֹת שֶׁל סִיפּוּרִים קִטְנִים
וְקִלִּים / זֶה"ה לַעֲת הַכּוֹשֶׁר אֲשֶׁלִּים לָךְ הַבִּיאוֹר בְּהֵם / וְאַתָּה
שְׁלוֹם בִּנְפֶשׁ אֹהֶבְךָ ד"ס :

מוֹעֲדָל .

הַשָּׂאֵר בְּדַפִּים הַבָּאִים *

בְּקוֹרַת סְפָרִים חֲדָשִׁים

וְחִתּוּמֵי הַבְּקוֹרָה

עַל סֵפֶר רֵאשִׁית לְמוֹדִים

(סֵפֶר יִשְׂרָאֵל עֲמֹד כ"ו)

שִׁיעַר הַשְּׂשִׁי בּוֹ דָּבָר הַמַּחֲבֵר עַל הַבְּעָלִי חַיִּים לְמִנְיָתָם
וְגִדְרֵיהֶם כְּאִשֶּׁר חָלְקוּ אוֹתָם חֲכָמֵי הַעֲבָד / זֶהוּ מֵלֶךְ
לְקַח עֹוֹב / מִזֶּה גִדּוּלַת הַבּוֹרָא בְּתַחֲמוֹ לֵבֵל בְּגִדְרָא הַכִּלִּים
וְהַתְּחַבּוּלָה לְהַשִּׁיב בָּם אֶת תְּכֵלֶתָם לְפִי מִזְנֶה בְּבִרְיָאָה / אֲשֶׁרִי
מִשְׁכִּיל בְּשׂוֹמוֹ עֵינָי עַל הַנִּפְלְאוֹת הָאֵלֶּה / וְיָמִי זֶה עֵקֶשׁ יוֹעֵרֵל לֵב
אֲשֶׁר בָּחַ הַתְּחַבּוּמָה הָאֵלֶּה יִיבֵט אֶל כּוֹעֵל אֱלֹהִים / וְאוֹתוֹ
לֹא יִירָא ? — הַדָּרֵךְ הַיָּשָׁר הוּא הַשְׁלָל וְהַפְּנוֹי לֵבֵל עֹוֹבֵר לְהַשִּׁיב
מִדּוּתוֹ לְרֵאוֹת אֶת קִטְנוֹתוֹ וְשִׁפְלוֹתוֹ / בְּבִרְיָאָה הַמִּלְאָה וְהַנִּשְׁנָבָה
מִזֶּדֶזֶה / וְאַתָּה גִדּוּלָתוֹ וְרוֹמוֹ בְּהַחֲסִירָתוֹ בּוֹרָאוֹ מִעֵט מֵאֱלֹהִים
וְיֵשֶׁת כֹּל תַּחַת רִגְלוֹ מִזֶּדֶזֶה אַחֵר / וְיִכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ לְבִלְתִּי
הַתְּחַבּוּלָה בְּלִבָּנוֹ וּלְכַת אַחֲרֵי שְׂרִירָתוֹ / זֶה־נֶּה לֹא יִקּוּץ בְּמִנְיָנוֹ
אֲשֶׁר נִלְבַּב בּוֹ ג"ס חֲכָמָה בּוֹרָאוֹ יִתְבָּרֵךְ . וְלֹאֹת כּוֹנֵן חֲכָמָה
וְל"ל בְּאֶמְרָם : יְחֻשׁ קִבְּצָךְ . וְנִמְקֹוֹס אַחֵר אֲמָרוֹ : חֲבִיב
אֲדָם

אדם שנברא בצלם וכו' • ומה יפה עשה המחנך / שסם
את תולדות מין האדם לאחרית דבריו / ודבר תחלה

שער שביעי וסמיני על הצמחים והדוממים / כי גם
גם נכר אות אלהים אמת ונורא על כל סביביו /
כאשר תראה את המעלות הרמות אשר ילכו גם המינים הטבעיים
הצמחים האנשים והממכות / ואיך לא נחה ולא שקטה הכריזה
מששת ימי בראשית עד עתה לפעול בפעולה עלומה ונוראה
בכל מהלכיה / וזה שאמרו : בכל יום מחדש מעשי בראשית •
ואחרי חקמו המאמר הזה / דבר

שער חשיעי על האדם • הוא שפר פתוח לכל אהב חכמה
ודעת את חכונת גוף האדם / כי זה דבר קל לדעת
ורצ הסועלת / וכל זאת לא יבקשוו דעת הרוב מבני אדם /
ורבים מהמחקרים והמתפלספים יבקשו דעת חכונת כנב צדק
או נגה ולהעריך בלבנו ומצנו על חלק דק מן הדקים / ואת
גופם ועלם חכונתם ישליכו אחרי גיו חקירתם • כנר נאמר
פעמים רבים כי עקר כל חקירתנו וידיעתנו היא ידיעת
עלמינו • וכך היה כתוב על היכל החכמה בדרך יון : דע
את עצמוך • והאיש אשר לא שם אל לבו לדעת בריאת גוף
האדם לחלקיו ואת עבודת כל אחד מאיבריו לתכלית מיועדת /
מאין ידע כוחות נפשו וחושיו / וכל ההתפעלויות הנולדות
בהנה / אם לא ידע ויכיר את הכלים והפעולים אשר גם
יתפעלו ? — שים נא עיניך / הקורא הנעים ! על הפרק
זה אשר שם לפניך המחנך בקלור נמרץ ובלשון נח וקל מלא
חן ושלל טוב להשכיל ולהרבות חקור את העניינים הנפלאים
האלה • אמנם אחת נזהירך שלא תנא לידי טעות בדברי המחנך
באמרו (דק ק"ב ע"ב 118) מארבעה יסודות האדור
יצר הבורא את האדם הראשון בחכמה נפלאה וכו' לא
כיון אל הארבעה היסודות הנוללים (דיא פיר עליומנט)
וכס אש רוח מים עפר / כי הם באמת יסודי כל היסודות
וכל זמן שהאדם חי המה מורכבים ונוללים זו / ומהם יתהוו
המוג אשר ידע הבורא יתנצח לעשותו שוב גשום למען הקימו
והחיותו על הארץ / ובהתמטע אחת מהנה או בהתבדר אחת
מהנה

מכנס על ריעותיה תתהוה חלי ומדוה / עד יחזיר ישוב צפן
ההשתוות ואז יתרפא ויחיה / ואם לא / ישוב לאדמתו .
אמנם כאן כיון המחבר על יסודי הנוף / כי אף שלאחר מות
האדם תלא מאתו הלחות והרוח והחום / ולא ישרא כ"א העפר /
בכל זאת העפר הזה איננו עפר היסודי (עלעאעטאריש
ערדי) עד אחרי הרקב ועכול הבשר וחלון העצמות ואז יתפרדו
ממנו העלמיים השמניים והחלקים המלחיים עד תשאר גל עפר
לגדו והוא העפר היסודי . ואולי כיון המחבר לדברי אלה
בתיבה אחת וזה באמרו : יצר הנורא את האדם הראשון והוא
פעל נוכח על הרכבת החומר לגדו והכנתו (דא בילדונג)
וכן כתוב בקורה ויצר ה' אלהים את האדם עפר טין
הארמה / וה"כ ויפת באפו נשמת חיים / והמשכיל יבין .

דף ק"ו ע"ב אמר הורידים המה מורכבים מפחילים
דקים טאד ולבנים וכו' . וכוון אל החלק
הדק הנקרא (נערפן) / אמנם במחילת כבודו באמרי כי
שנה כה . הורידין המה מין גיד הנקרא בל"א (בלוט אררן)
ונלשון רומי נקרא (וועגא) / ולדעת המבקר יקראו החושים
הלחים הדבקים האלה בלשוננו עצבים ע"ד ירך עצבוני
(איז י' ח') / וכן שמש זו הרב המורה ז"ל (חלק ב' פ"א)
באמרו : האבן הניעה המקל והמקל הניעוהו היר / והיר
הניעוהו המיתרים / והמיתרים הניעוהו העורקים / והעורקים
הניעוהו העצבים / והעצבים הניעוהו החום הטבעי .

שער עשירי הוא כולל ראשית למודי ידיעת הנפלאה פיה .
רבו למודיה לאדם החושק להיות בעל נימוח
וידוע בעיני העולם והמדינה . והמחבר צמר דרך הקלור /
אמנם הורה ארח ישר לכל משכיל למען דעת כל פנות חקירת
הידיעה האמת / כי לא לבד על דעת חכונת הארץ ומוריה
וגבוליה תסתעף החקירה / כי אם גם על אקלימה ותנאותה
וכריה וכל מזגי יושביה ונימוסם ורחיב למודיה . ומתוכו יראה
המשכיל כי רבו מעשי ה' מלאה הארץ קניינו / אבל מה
שהחסיר לזה מלא לולתו / למען יתאחדו ויתחדדו למלא
שלמותם ותכליתם על הארץ לב אחד .

המזהב הכניח לנו לתגר עוד חלקים לספרו הנחמד
 הזה / וברצונו להדפיס שנית לימודי חכמת הטבע
 והקוסמיה / עם תבנית כלי השמוש לחכמה הזאת חרוטים על
 לוח • ועליכם / המשטלים ! להחזיק בידו להוליד את מחשבתו
 מן הכח אל הפועל כהמים לקחת החלק הראשון הזה • שש
 המבקר לראות מחברות כאלה בישראל כי המה יצועטו חולות
 וירבו הדעת / יאריכו המחשבות ויכשירו את העושים • חושו /
 משכילי עם ! והורו כי חכמי חכמה אחס / שימו בינה בלב
 ילידי עמנו / והוכו רעיון עם ה' החכם ונגון בתורה ובחכמה
 ובמוסר / וראו כל נפש יחידי כי פי ה' דבר •

ע . . . פ

משלי מוסר.

יום בנאון עמדו / סופיע לנו ממרום אל / ויתן תורה
 לעם קדשו אשר בחר / אז מתחנן בנבי וגשוא כפיים
 עמד בנו עמרם על הר הקודש / ויאמר : אנא הא נופה לכל
 דבר ומביט סתיו ! דרכיך למדני / גם אורח חיים תודיעני
 מדת ימינו עלי הארץ מה היא / משפט הרשע וגמול הצדיק
 איהו ? בדברו אלה / והנס קול ברעש נשמע : הן עבדי אתה
 משה / בן עמרם נביאי וגאמן בימי : אמנם הקשית לשאול
 הפעם / כי לא יראה אדם את דרכיו / נסתרים המה
 ממנו בעודו עלי ארץ / ועתה עלה נא א ראש הכר אשר אתה
 עומד עליו / וראה משם את אשר תראה •

ויעל משה ההר / וירא והנה נחל נובע מתחת להר /
 ואיש רכב בא מן החיל ונידו ובה וכסף רב / וירד
 מעל סוסו וישת מן המים וילך / ובהלכו עוב את השק אשר בו
 הובד והכסף על שפת הנחל / והנה נער קטן בא מן העדר
 להשקות את אלנו / וירא את השק ויעב בעיניו הובד והכסף
 ויקחהו

ד ישוב נח
 אדמו
 מלאת מות
 כ"א הספר
 נאמטמריש
 ואו יתפרדו
 אחר כל עמ
 לדברי אלה
 הראשון והוא
 יא בלוגה
 ש עשר מ
 כול יין

מפתילים
 אן אל החלק
 נאמרי כי
 ב"א אדרן
 קראו החננים
 דק עבדו
 לק ב' פ"ח
 הוד / והוד
 והעורקים
 יעי •

אברא' פיה
 בעל נימון
 דק הקודר
 שנות חקירק
 ארץ ומורה
 מה ומבואה
 ומקובו יראה
 חל מה
 תחברו למלא

ויקחם וילך לדרכו / ויהי אחרי הלכו / והנה איש וקן ושבע
 ימים בא מדרכו עיף ויגע / וירא את האלון אשר על שפת
 הכחל / וישב תחתו לחסות ולמנוח בצלו / והרכב שב מדרכו
 לבקש את שכו אשר עזב / ולא מצאו / וירא את הוקן ויבא
 אליו בחרי חף לאמור : תנה לי את אשר מצאת / כי רק אתה
 לבדך היית פה ואין איש אתך / ועתה הטיבה לי את כספי
 בערס אמיך . והוקן ישב לתמו ולא ידע דבר גם מן השק /
 גם מן הוזה / ויען ויאמר : אל אלהי' / ה' הוא היודע כי
 לא ידעתי מאומה מכל אשר תשאל ממני / ואתה האדון מדוע
 פציתני / הן לא ראיתי שקך / גם והבך לא מצאתי / ורע
 אין בידי / והרכב לא שם לבו לדברי הוקן / ולא חמל עליו /
 וישלף את חרבו ויכה אל החומש וימיתו . כראות בן עמרם
 את הדבר הזה / ויפול על פניו ארצה ויבך . והנה קול ברעם
 שנית נשמע לאמור : צדקו משפטי ה' / נאמנים המה יחד
 אמנם קלרו עיניך מראות / ולבבך לא יבין לה / ועתה פקח
 עיניך וראה את אשר לפניך / דע הנה האיש הוקן הזה / אשר
 תראה מתגולל בדמו / זה ימים רבים הרג את אבי הנער
 הרועה / ויקח כספו ממנו / ועתה גאלתי את דמו בנפש
 הרועה / אשר הרג ברכב כיום הזה .

צדקו ררני ה' / לשוב הם לנו .

גם משפטי יאפו יחד נאמנו :

ואם גם ברעתו וברוב הפשע

יחיה הרשע / גם יגבר חיל :

ובצדקתו איש צדיק בוזה רשע

יבלה ביגון גם יום גם ליל :

אם בטגרים קצו ימורת כילד

מכבד דבר ה' ודורש תורתו /

ואותב שקר ומרמה יעזו בהותו

ירבה כחול ימים עלי החלד :

מאת ה' היתה זאת . ומה יתן אומם

אנוש גבוה כמנון קרוץ מחומר !